



ИЛЪЭСЫКІЭ ХЪЯР ШЪУТЕХЪ!



ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

АДЫГЭ МАКЪ

1923-рз илъэс
гъатхалэм
къыщэгъагъу кыдкы

№ 250 (20763)

2014-рз илъэс

БЭРЭСКЭЖЬЫЙ

ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 31-рз

къыщэгъагъу икк
нэмкІ къабархэр
тисайт ижауытхытх

WWW.ADYGVoice.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Урысыем и Президент ИлъэсыкІэм фэшІ Адыгеим и Лышъхъэ къыфэгущыуагъ

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ Аслъан Кытэ ыкьор!

ИлъэсыкІэм фэшІ сыпфэгущыу!

Бэрэ тызэжэрэ мэфэкІхэм ренэу тыгу нахъ къалэты, гухэлъышхэр къырагъахъ. Къэбарышхэмрэ зэхъоклыныгъэ дэгъухэмрэ ахэм ятэпхы, итхъухъэхэр къыддэхъунхэм нахъ тащагъэгугъы.

Сыгу къызделэу сыпфэлъау псауныгъэ пытэ, щылэкІэшл уилэнэу, юф пстэуми гъэхъагъэ ащыпшынэу.

Владимир ПУТИН



Щылэ мазэм и 1-р — ИлъэсыкІ

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу
лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Тичыплэгъу лъапІэхэр!

ИлъэсыкІэу къыхъэрэм фэшІ тышъуфэгущыу!

Хабзэ зэрэхъугъэу, илъэсэу икІырэм икІэххэр зэфэтэхы-сыжыых, нахъышлум тышыгугъызэ, гухэлъыкІэхэр итэхъухъ.

2014-рз илъэсэу икІырэр Урысыем щыпсэурэ цыфхэмкІэ хъугъэ-шІэгъабэ къызэхъухъэгъэ, пшъэдэкІыж зыхэлъ унашъохэр зыщаштэгъэ, политикэм ылъэныкьокІэ зэхъоклыныгъэ инхэр зыщашыгъэ илъэс. Адыгэ Республикэм хъызмэт юфшІэным илъэныкьо зэфэшъхъафхэм проект инхэр ащыгъэцэкІэгъэнхэмкІэ, инвестициехэр нахъыбэу къызІэкІэгъэхъэгъэнхэмкІэ, социальнэ лъэныкьомкІэ юфхэр нахъышл хъунхэмкІэ, къэралыгъо фэло-фашІэхэр нахъ дэгъоу зэшлохыгъэнхэмкІэ, наукэм, культу-рэм ыкІи гъэсэныгъэм хэхъоныгъэ ашІынымкІэ юфышхо щызэшлуахыгъ.

А юфтхъабзэу илъэсым къыклоцІ агъэцэкІагъэхэр зэкІэ зыфытегъэпсыхъагъэхэр анахъ мэхъанэшо зІлэ гухэлъ шъхъа-Іэр — цыфхэм ящылакІэ нахъышл шыгъэныр, мамырныгъэр, лъапкъ зэфэшъхъафхэм къахэкІыгъэхэм ыкІи дин земыплэу-жыгъохэр зылэжыхэрэм азыфагу зэгурьоныгъэ иланыр ары.

2015-рз илъэсэу къыхъащым Адыгэ Республикэм исоци-альнэ-экономикэ хэхъоныгъэ епхыгъэ юфшІэныр лъыдгъэкІотэным, ти Хэгъэгущыу Урысые Федерациер джыри нахъ зэтэгъэ-псыхъагъэ хъуным апае тІуачІэ зэкІэми зэрэздгъэулуштым тичыхъэ пытэ телъ.

Тичыплэгъу лъапІэхэр, тыгу къыдделэу зэкІэми тышъуфэлъау псауныгъэ пытэ шъуилэнэу, дунаир мамырэу, шлоу щыІэр къыжудэхъоу шъупсэунэу!

2015-рз илъэсыкІэм гъэхъагъахэр шъушынхэу, гушлуагъорэ насыпрэ шъуащымыкІэнэу шъуфэтэлэу!

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

ЯлофшІагъэ осэшлү фишыгъ

**Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТхъакІущына
Аслъан къэралыгъо ыкІи республикэ тын
лъапІэхэмрэ щытхъуцІэхэмрэ зыфагъэ-
шъошагъэхэм ар къэзыушыхъатырэ бгъэ-
халхъэхэмрэ тхылхэмрэ тыгъуасэ ариты-
жыгъэх. Адыгеим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр
ышІынхэм зилахъышл хэзылхъагъэхэм
ялофшІагъэ осэшлү фишыгъ, ИлъэсыкІэу
къэблагъэрэмкІэ афэгущыуагъ.**

— ШъуилофшІагъэхэмкІэ, шъуилэныгъэхэмкІэ, сэнаушы-гъэу шъухэлъымкІэ мы тын лъа-плэхэр, щытхъуцІэхэр къэжы-лэжыгъэх. Мы илъэсэу икІырэр къыныгъ, ау шлощ фэдэ цыфхэр тигъусэхэмэ а гумэкІыгъохэр дэгъэзыжыгъэхэр зэрэхъуштым сицыхъэ телъ. Республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэ, гъэхъа-

гъэ ышызэ ыпэкІэ лъэкІуатэ. Ащ фэдэ къэгъэлъэгъон дэгъу-хэр тІлэнхэм шъуилахъышхо хэлъ, ащкІэ инэу тышъуфэраз. Непэ зэшІотхыгъэм даклоу пшъ-рылэу, джыри тыналэ зытед-гъэтын фэе лъэныкьоу щыІэр макІэп. Зисэнэхъат хэшІыкІы-шхо фызилэ шлощ фэдэ цыфхэр къыдготыхэмэ, гухэлъэу тІлэр

зэкІэ щылэныгъэм щыпхырыщы-гъэ хъушт, — къылуагъ ТхъакІу-щынэ Аслъан. Илъэс пчъагъэм къыклоцІ илофшІэн, исэнэхъат фэшпыккэу зэрэлажъэрэм пае КъокІыплэм щыпсэурэ лъапкъ-хэм яискусствэкІэ Къэралыгъо музеем икьутамэу Мыекъуа-пэ дэтым идиректорэу Кушъу Нэфсэт Урысые Федерацием и Президент иунашъокІэ орде-нэу «Хэгъэгум ыпашъхъэ гъэ-хъагъэу щырилэхэм апаи» зыфи-лорэм имедалэу я 2-рэ сте-пень зІлэр къыфагъэшъошагъ. «УФ-м псауныгъэр къэухъу-мэгъэнымкІэ изаслуженнэ ю-фышІ» зыфилорэ щытхъуцІэр къылэжыгъ Адыгэ республи-кэ клиническэ сымэдджышым иврач шъхъалэ игуадзэу Свет-лана Строкань.

(ИкІлэх я 2-рз нэкІуб. ит).

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Н. Ш. Бэзджэжыкьомрэ Н. В. Волковамрэ щытхъуцІэу
«Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфилорэр
афэгъэшъошэгъэным ехылагъ

Хабзэм игъэпытэнкІэ ыкІи хэбзэгъэуцугъэхэр къыдэлъытэгъэнхэмкІэ гъэхъагъэхэр зэралэхэм фэшІ щытхъуцІэу «Адыгэ Республикэм изаслу-женнэ юрист» зыфилорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Бэзджэжыкьо Натусе Шыхъамэ ыпхъум — Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ Хыкум икхыкумышІ;

Волкова Наталья Владимір ыпхъум — Адыгэ РеспубликэмкІэ Мые-кьопэ район хыкумым итхъаматэ ипшъэрылхэр плалъэ горекІэ зыгъэ-цакІлэрэм.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 26-рз, 2014-рз илъэс
N 142

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Адыгэ Республикэм ищытхъуцІэхэр афэгъэшъошэгъэным
ехылагъ

Зэпхыныгъэхэм ягъэпытэн илахъ зэрэхышыхъэрэм ыкІи илъэсыбэ хъугъэу юф зеришлэрэм афэшІ щытхъуцІэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ связист» зыфилорэр Псэунэкьо Заурбий Хысэ ыкьом — Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгея» зыфилорэм ипащэ игуадзэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Журналистикэм ихэхъоныгъэ илахъ зэрэхышыхъэрэм фэшІ щытхъуцІэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналист» зыфилорэр ХъацІэцІэ Ларисэ Лъэустэналэ ыпхъум — Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Ады-гея» зыфилорэм информационнэ къэтынхэмкІэ икьулыкьу ипащэ игуадзэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 29-рз, 2014-рз илъэс
N 143



Адыгеим и Лышхъэ Илъэсыклэм фэшI кыыфагъэхьыгъэ шIуфэс тхыльхэр

Илъэсыклэм фэшI Адыгеим и Лышхъэ ыцIэкIэ къралыгъом ипашэхэм, федеральнэ структурэхэм ялэхъхэтетхэм, хэгъэгум ишъолпыр зэфэшхьафхэм япашэхэм, Урысые Федерациемрэ Адыгэ Республикэмрэ яхэбзэ кыулыкхуэхэм, общественнэ организациехэм шIуфэс тхыльхэр кыагъэхьыгъэх.

Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхьаматэу Дмитрий Медведевым Адыгеим и Лышхъэ кыыфигъэхьыгъэ шIуфэсым мырэуцтэу кыщелэ:

«Лытэныгъэ зыфэсшIырэ Аслъан Кытэ ыкър!»

Илъэсыклэм фэшI гуфэбэныгъэ хэлъэу сыпфэгушIо.

Тэ ренэу мы мэфэкIыр гум кыинэхьырэ анахь мэфэкI нэфхэм ащыцтэу тшыным ыуж тит. КъызэрыкIохэми, нэбгырэ пэпчэкIэ мэхъанэшхо зилэ Iофхэм ташэгугъы. Тэ тызыфаер тыгукIэ кыитпэблэгъэ цыфхэм псауныгъэ ялэныр ыкIи насыпышIонхэр ары. Унагъо пэпчэ зыфаер зэригъотылэжъэу, тикIэлэцIыкIлэхэм ягъэхьагъэхэм тагъэгугушIоу, тэнэ-тятэхэр бгъашлэ хъухэу тыщылэнэу тыфай.

Илъэсэу икIырэр къызэрыкIоу цытыгъэп, ау Урысыем щыпсэурэ цыфхэм гъэхьагъэхэр ашыгъэх, анахъэу етIани мэхъанэ зилэр яцыхъэ зытелыжъэу неущырэ мафэм зэрэпап-лэхэрэр ары.

2015-рэ илъэсым тигугъапIэхэр кыыгъэшъыпккъэжъынхэу, унагъо пэпчэ щыIэкIэшIурэ мамырыгъэрэ кыитфихьынэу тыцэгугъы. ШIоу щылэр зэкIэ кыбдэхъунэу, уиунагъорэ угукIэ кыппэблэгъэ цыфхэмрэ яшIульгъэу уигъэфэбэнэу пфэсэлэ».

Джащ фэдэу Адыгеим и Лышхъэ Илъэсыклэм фэшI кыфэгугушIагъэх: Урысые Федерацием и Апшърэ хыкум итхьаматэу Вячеслав Лебедевир, Урысые Федерацием зыккъэхъумэжъыныгъэмкIэ иминистрэу, дзэм игенералэу Сергей Шойгу, Урысые Федерацием финансхэмкIэ иминистрэу Антон Силуановир, Урысые Федерацием экономикэ хэхъоныгъэмкIэ иминистрэу Алексей Улюкаевир, Урысые Федерацием гъэсэнэгъэмрэ шлэнэгъэмрэкIэ иминистрэу Дмитрий Ливановир, Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор игуадзэу Сергей Воробьевир, Урысые Федерацием и Къралыгъо Думэ аграрнэ IофыгъохэмкIэ и Комитет итхьаматэу Николай Панковир, Урысые Федерацием и Къралыгъо Думэ лъэпкIэ IофхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Гаджимет Сафаралиевир, Урысые Федерацием и Президент илэпылэгъоу — Урысые Федерацием и Президент и Контрольнэ гъэлорышIапIэ ипашэу Константин Чуйченкэр, Урысые Федерацием и Президент къралыгъо тынхэмкIэ и ГъэлорышIапIэ ипашэу Владимир Осиповир, Урысые Федерацием и Президент Къыблэ федеральнэ шъолъырымкIэ и Полномочнэ лыкIо игуадзэу Александр Акульчевир, Социалистическэ Республикэу Вьетнам иполномочнэ лыкIоу Нгуен Тхань Шон, Федеральнэ агентствэу Iэклиб къралхэм ащыпсэурэ тыхэгъэгугуэхэм, дунэе гуманитар зэдэлэжъэныгъэм афэгъэгъагъэм ипашэу Константин Косачевир, Урысые Федерацием чIыопс байныгъэхэмкIэ ыкIи тыкъэзыуцухэрэ дунаимкIэ иминистрэу игуадзэу, чIычIэгъ байныгъэхэмкIэ Федеральнэ агентствэм илэхъхэтетэу Валерий Пак, Федеральнэ кыулыкхуэу тыкъэзыуцухэрэ дунаим, атомым ылэныкIэ хэгъэгугуэхэм ялофхэм зытет лыплэгъэным фэгъэгъагъэм ипашэу Алексей Алешинир, IофшIэнымкIэ ыкIи цыфхэм IофшIапIэ ягъэгъотыгъэнымкIэ Федеральнэ кыулыкхуэу ипашэу Всеволод Вуколовир, Урысыем и Федеральнэ агентствэу ипашэу Игорь Артемьевир, тарифхэмкIэ Федеральнэ кыулыкхуэу ипашэу Сергей Новиковир, Росстатим ипашэу Алексей Суриновир, псыккъэкупIэхэмкIэ Федеральнэ агентствэм ипашэу Марина Селиверстовар, Урысыем и ФТС ипашэу Андрей Беляниновир, Урысые Федерацием и Къралыгъо фелъдеегер кыулыкхуэу идиректорэу, генерал-полковникэу Валерий Тихоновир, Урысыем и Обществоннэ телевидение и Генеральнэ директорэу Алексей Лысенкэр, Урысые Федерацием пенсиехэмкIэ и Фонд игъэлорышIапIэ итхьаматэу Антон Дроздовир, Урысыем ипрофсоюз шхъафитхэм я Федерацие итхьаматэу Михаил Шмаковир, зэлухыгъэ Iахъэхэлъ обществэу «Газпромым» игъэлорышIапIэ итхьаматэу Владимир Маркеловир ыкIи нэмыкIыбэхэр.

Адыгеим ыцIэкIэ сенаторэу ХъопсэрыкIо Мурат и Илъэсыклэ шIуфэс Ныбджэгъу лъапIэхэр!

Илъэсыклэу кыихэрэмкIэ пстэуми сышъуфэгугушIо! Тыхэгъэгугу анахъэу щэгъэлэплэрэ, чэфыгъошхо зыхэлъ мэфэкIхэм ар зэу ащыц. 2014-рэ илъэсыр тарихъ хъугъэ-шIэгъэшхохэм яилъэсэу зэрэщытыгъэр — Урысыемрэ Къырымрэ зэрэзэхъахьыгъэхэр, тыхэшыпыкIыгъэ куп Шъачэ щыкIогъэ Олимпиадэм зэрэщытэ-кIуагъэр, ти Хэгъэгугушхо лъэшэу тызэрэрыгушхорэр анахъэу хэгъэгунэфыкIы шIоигъуагъ. Лъэпкхэм акIуачIэ зыщызэрагъэуIун фэе уахътэр къэсыгъэу сэлъытэ! Тызэкъотмэ гъэхьагъэхэр зэрэтшIыштхэм сицыхъэ тель! Пстэуми псауныгъэ пытэ, щыIэкIэ-псэукIэ дэгъу шъуилэнэу, гухэлъышIоу шъушыгъэхэр кыжъу-дэхъунхэу шъуфэсэлэ!

ЯлофшIагъэ осэшIу фишIыгъ

(ИкIлэх).

АР-м и Лышхъэ иунашъокIэ медалэу «Адыгеим и Щытхъу-зехъ» зыфилорэр фагъэшъошагъ Пшызэ къралыгъо университетым икIэлэегъаджэу Жадэ Андзаур. «АР-м иапшърэ еджапIэ изаслуженнэ IофышI» зыфилорэ щытхъуцIэр кыылэжыгъ Мыекъопэ къралыгъо технологическэ университетым къралыгъом итарихърэ правэмрэкIэ икафедрэ идоцентэу, шлэныгъэлэжъ советым иученэ секретарэу ЦуамыкIо Сусаннэ. ПшъэдэкIыжъэу ыхьырэмкIэ гъунэпккъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «СапиКом-Инвест» зыфилорэм игенеральнэ пащэу экономикэм хэхъоныгъэхэр

ышIынхэм зилахышIу хэзышы-хьэрэ Сапый Вячеслав Адыгеим изаслуженнэ экономист хъугъэ. ЩытхъуцIэу «АР-м изаслуженнэ артист» зыфилорэр фагъэшъошагъ Московскэ театрэу «Жив» зыфилорэм иактерэу Апэнэсэ Астемир. Гъэзетэу «Черкес хэкум» иредактор шхъалэу Тхьагъэпсэу Уцужыкърэ Къралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» иформационнэ кърэтынхэмкIэ икыулыкхуэу ипашэ игуадзэу ХьацIэцIэ Ларисэрэ «АР-м изаслуженнэ журналист» зыфилорэ щытхъуцIэр афагъэшъошагъ. Телерадиокомпаниеу «Адыгеим» ипашэ игуадзэу ПсэунэкIо Заурбий «Адыгеим изаслужен-

нэ связист» зыфилорэ щытхъуцIэр кыылэжыгъ. АР-м и Лышхъэ иунашъокIэ лъэныкIоу «Производственнэ-техническэ мэхъанэ зилэ продукциер» зыфилорэмкIэ кыыхагъэщыгъ зэлухыгъэ Iахъэхэлъ обществэу «Мыекъопэ машинэшI заводыр», ар къэзыушыхъатырэ дипломыр ащ ипашэу Емтиль Зауркыан ратыхыгъ.

ТхьакIушынэ Аслъан бгъэхалхъэхэмрэ тхыльхэмрэ заретыжхэм ыуж къэзэрэгугъо-игъэхэм джыри зэ афэгугушIагъ, псауныгъэ пытэ ялэнэу, ялофшIэн гъэхьагъэхэр щашIыхъэ зыпэкIэ лыкIотэнхэу къафэлэ-луагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тыри-хыгъ.

псауныгъ

Миллион 400-кIэ нахьыб

ЩыIэныгъэр джары зэрэщы-тыр — илъэсэу дгъэклотэжырэ пэпчэ гушIуагъо горэхэмкIэ гум кьенэжы, гумэкIыгъохэри кыитфыхьинэхэу мэхъу. Мары икIырэ илъэсым экономикэм щы-хъурэм ымыгъэгумэкIырэ кыитхэтэп, тыщылэныгъэ бэкIэ ащ епхыгъэш. Сыда адэ къэкIошт илъэсым кьежэрэр псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ кыулыкхуэу? Нахъ «зигъэпытэ-шта», лъэныкIо пстэумкIи ахъ-щэм клаугъоешта?

Урысые Федерацием и Правительствэ апэрэ мафэхэм къащегъэжыгъэу кыыхегъэщы санкции зэфэшхьафхэм ямылпы-тыгъэу, социальнэ лъэныкIом пэлухъан фэе мылыкIоу бюджетым шагъэнэфагъэм кызэрэ-щамыгъэкIэщтыр. Правительство и Тхьаматэ игуадзэу О. Голодец кызэрэхигъэщырэмкIэ, медицинэ кыулыкхуэу тапэкIи зэхъокIыныгъэхэр щыкIоштых, ау ащ гупшысэ куу хэлъэу къякIолэщтых. Медицинэ уч-реждениякIэхэр ашыштых, ау ахэм япчъагъэ шхъарытIуп-щыштэп, сыда пIомэ шIокI зимылэ медицинэ страховани-емкIэ фондым (ФОМС-м) ылы-гын ыльэкIыштым ар тегъэ-псыхъэгъэн фае. Джащ фэд, Iээгъу уцхэм ауасэ лъэшэу кыдэмыкIоеным фэшI хэбзэ-ихъухьагъэу щылэхэм зэхъокIы-ныгъэхэр афашIых.

Сыда тиреспубликэ псауны-гъэр къэухъумэгъэнымкIэ икыу-лыкхуэу кьежэрэр илъэсыклэм? Мыщ фэгъэхыгъэу кыыхэгъэ-щыгъэн фае республикэ бюджет-ми социальнэ лъэныкIом пэлуй-гъэхъанэу ыгъэнэфэрэ мылыкIом

мы илъэсым кызэрэщымы-гъэклагъэр, социальнэ пшъэрыл-лэу къралыгъом илэхэр зэригъэгъэ-кIэщтыхэр. Ар республикэм ипаш-цэхэм мызэу, мытIоу чIыплэ зэфэшхьафхэм кыщылауагъ.

Адыгэ Республикэм псауны-гъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэу МэрэтыкIо Рустем кызэрипорэмкIэ, кыихъэрэ 2015-рэ илъэсым мы кыулыкхуэу мылыкIоу кыфатIупшыштыр, икIыгъэ илъэсым егъэпшагъэм, сомэ миллион 400-кIэ на-хьыбэ ашыгъ. ЗэрэхъурэмкIэ, цыфхэм япсауныгъэу къэухъу-мэгъэным епхыгъэ Iофыгъохэм ягъэгъэкIэн илъэсым кыкIоцI сомэ миллиарди 4,6-рэ фэдиз пэлугагъэхьащт. Арышъ, оборудо-ваниякIэм ыкIи медицинэ уч-реждениякIэхэм ямызакъоу, Iэ-зэгъу уцхэм ящэфынкIи, лэ-жыапкIэм ихэгъэхъонкIи пшъэ-рылэу зыфагъэуцужыгъэхэр агъэгъэкIэнхэ амал ялэшт.

Iээгъу уцхэм афэгъэхыгъэу министрэм кыIуагъ, кыихъащт илъэсым иапэрэ мэзищым ящы-кIэгъэшт Iээгъу уцхэри, агъэ-федерэ материалхэри икIун фэдизэу зэрагъэгъотыгъах.

Цыфхэм ыпкIэ хэмылэу арагъэгъотын фэе медицинэ Iэ-пылэгъур зэраратыштым ишы-хъат лъынтфэ уз зилэхэм афа-гъэгъэкIэн фэе медицинэ фэ-ло-фашIэхэм апэлухъанэу щыт мылыкIом зэрэхъагъагъэр. Къэ-кIошт илъэсым тиреспубликэ гемодиализымкIэ джыри зы гупчэ кыыщызэлухынэу щыт. Мы лъэхъаным ащ фэдэ гуп-чэу тилэр зы — ар Мыекъуа-пэ дэтыр ары. Джы ащ фэдэ АдыгэкIалэ кызыщызэлухы-

кIэ, а лъэныкIом щыпсэухэ-рэр ащ екIолэщтых, лъэшэу ишIуагъэу къэкIошт.

Джыри зы Iофыгъоу кIэу мы кыулыкхуэу кыыхъанэу щыт. Министерствэм кызэрэщыта-луагъэмкIэ, щылэ мазэм и 1-м щыублагъэу сымэджэщхэм ыкIи поликлиникэхэм кызыщы-лазэхэрэм ыуж нэбгырэ пэпчэ кыратышт справкэ медицинэ фэло-фашIэу фагъэгъэкIагъэм ты-рагъэкIодэгъэ ахъщэр зыфэди-зыр итэу. Арэуцтэу зыкIащIэу специалистхэм кыыхагъэщырэ нэбгырэ пэпчэ ышIэным фэшI ыпкIэ хэмылэу цыфхэм афа-гъэгъэкIэн фаеу шапхъэу щы-лэхэм, къралыгъом ыухъэсыгъэ стандартхэм адештэмэ ежъ фа-гъэгъэкIэгъэ медицинэ фэло-фа-шIэхэр ыкIи ахэм апэлухьагъэр. НэмыкIэу къэпIон хъумэ, сымэ-джэм а фэло-фашIэхэм ыпкIэ алымтыгъэм, къралыгъом ахэм мылыкIу гъэнэфагъэ зэра-пэлуйгъахъэрэр цыфхэм къагу-рылоным фэшI.

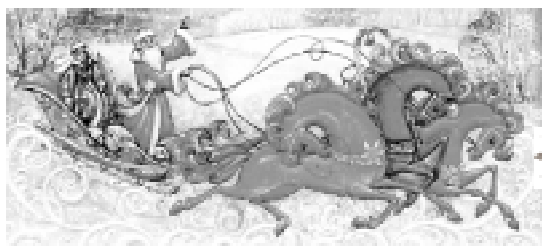
ЗэрэрахъухъэрэмкIэ, унэе клиникэхэри джы ОМС-м иси-стемэ хэхъанхэу ары. Арышъ, а медицинэ учреждениехэм ыпкIэ хэлъэу цыфхэм меди-цинэ фэло-фашIэхэр зэраца-гъэцIагъэхэрэм имызакъоу, стра-ховой полис зылыгъэу къуаулэ-хэрэри аштэнхэ фаеу хъушт.

Арышъ, экономикэм ыльэны-кIокIэ кыныгъо гъэнэфагъэхэр къралыгъом илэхэми, псауны-гъэр къэухъумэгъэнымкIэ кыу-лыкхуэу ищыкIагъэр зэкIэ зэрэ-рагъэгъотыштыр пащэхэм кы-хагъэщы. Илъэсыклэ хьар Тхьэм кыитфырегъахъ.

ЖАКIЭМЫКIО Аминэт.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Ми-нистерствэ гухэкIышхо щыхъугъ Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу Хъут Юсыф Исмахилэ ыкър зэрэщымылэжыр ыкIи зидунай зыхъо-жыгъэм иунагъорэ игупсэхэмрэ афэ-тхьаусыхэ.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Ми-нистерствэ гухэкIышхо щыхъоу фэтхьаусы-хэ Адыгэ Республикэм икъралыгъо бюд-жет учреждениеу «Адыгэ Республикэм и ЛъэпкIэ музей» зыфилорэм идиректор игуа-дзэу Шэуджэн Налмэс Заур ыпхъум ятэ зэрэщымылэжырым фэшI.



Сурэтхэр зэлүклэгьум щыты-
рахыгьэх.



Теклоныгъа клэхэм афэкло

2014-рэ илэсыр ыклэм фэкло. Мыекъопэ пивэшл заводмклэ а илэсыр сыд фэдагъа? Сыд фэдэ гугъаплэхэр илэху 2015-рэ илэсым предприятиер техъера? Пивэшл заводым изэлуклэгъоу тыгъагъазэм и 29-м шылагъэм илэсымклэ клэху зэфэхьысыжьхэр шашыгъэх.

— 2015-рэ илэсыр шлэху кыхьашт. Илэсэу иклырэм икляуххэр зэфэтэхьысыжьых, тапклэ пшэрылхэр зыфэтэ-гъауцужьых, — кьелуатэ Мыекъопэ пивэшл заводым игенеральнэ пащэу Пэнэшью Кьэпльан Мухьдинэ ыкьом.

Гухэкл нахь мышлэми, пивэшл отраслэр джыдэдэм чыплэ кын зэрытыр. Аналитикхэм кызыральнойтэрэмклэ, 2013-рэ илэсым егъапшагъэмэ, Урысыем процент 15 — 17-клэ нахь маклау мы илэсым пивэр шащагъ. 2014-рэ илэсыр тиколлективклэ лъэхъэнэ кызырмыклоу шытыгъ. 2008-рэ илэсым кыщегъагъэу апэрэу пивэу тцэрэр процент 13-клэ кьелыхыгъ. Шьон пытэхэр нахь маклау агъэфедэнхэм тегъагъэхъэгъэ хэбзэгъауцугъэр зэраштагъэм ар кыпкырыкыгъ. Ащ тетэу:

- ларекхэмрэ киоскхэмрэ пивэр ащадэ мыхъунэу;
- чэщрэ пивэр ащэн фимытху агъэпсыгъагъ;
- акцизым ихэбзэлахь ставкэ хагъэхъогагъ;
- пивэр рекламэ ашлын фимытху агъэпсыгъагъ.

Статистикэм кызыериушыкыа-тырэмклэ, мы аужырэ илэсхэм пивэу кыдагъэклэрэм кызырэклырагъэчыгъэм емилытыгъэу шьон пытэхэм арыллыкырэ нэбгырэ пчъагъэм хэхъагъ. Шьон пытэ нэпцлхэм, наркотикхэм хъадэгъу кьафакы.

2014-рэ илэсым фэлэ-фэшлэ зэфэшхъафхэр зэрдэгъэклагъэхэм кыхьэклэу сомэ миллион 709-рэ кытлэкхъагъ. Блэкыгъэ илэсми джащ фэдиз хэхъо тилагъ. Илэсым кыклоцл сомэ миллион 285-рэ бюджет зэфэшхъафхэм арыдгъэхъагъ. Ахэм ащыщэу сомэ миллион 64-р федеральнэ, сомэ миллион 216-р шьолыыр бюджетим, сомэ миллион 5-р чыплэ бюджетхэм арыдгъэхъагъ.

Мы илэсым ишэклогъу мазэ кыдэдгъэклэрэ пивэу «Честное» зыфилорэм дипломэу «Урысыем итовар анахь дэгъуи 100-мэ ащыщ» зыфилорэр кыфагъэшшошагъ.

Илэс къэс товарэу кыдэдгъэклэхэрэм нэлуасэ производствэм защыфашынэу тищэфаклохэм амал ятэгъэгъоты. Пчъэ зэлухыгъэхэм ямафэ мыгъэ тлогъогъо зэхэтшагъ. Аужыр

рэр тыгъагъазэм и 18 — 19-м шылагъ. Лофтхъабзэу зэхатцэхэрэр ныбжьыклэхэм ямызакъоу, зыныбжь хэклотагъэхэми ашлогъэшлэгъон мэхъу.

Илэсым икляуххэм атетэу предприятием илофышлэ анахь дэгъухэр кыхагъэщыгъэх. Ахэр техническэ отделым иинженерэу Захаров Александр Виктор ыкьор, микробиологэу Березовская Евгения Николай ыпхъур, операторэу Сулима Константин Александр ыкьор, пивэшл цехым илофышлэу Демур Владимир Виктор ыкьор, пивэшл цехым итехнологэу Асеева Регина Юсиф ыпхъур, операторэу Недобачий Павел Алексей ыкьор, бухгалтер шхъалэм игуадзэу Лыпцлэкьо Людмилэ Батырбий ыпхъур, водителэу Кьудайнэт Рэщид Пшымафэ ыкьор, операторэу Джарымэ Аслъанбэч Хъаджмосэ ыкьор, слесарэу Долэ Руслъан Аслъан ыкьор. Ахэм дипломхэмрэ ахъщэ шлухъафтынхэмрэ афагъэшшошагъэх.

Джащ фэдэу зэлуклэгъум хэлэжъагъ Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымклэ иминистрэу

предприятием ипащэ ритыжьыгъ. Муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» ипащэу Наролин Александр Владимир ыкьом предприятием игенеральнэ пащэу Пэнэшью Кьэпльан Мухьдинэ ыкьом кьалэм инфраструктурэ ихэхъоныгъэ илахь зэрэхышыхъагъэр хигъэу-уэфыкыгъэ ыкли кьалэм спорт джэгуплэхэр зэрэщэгъэпсыгъэхэм фэшл рэзэныгъэ тхылы ритыжьыгъ.

Заводым илофышлэхэм якляэлэцлыкыхэр зыхэлэжъэрэ творческэ зэнэкьокыхэр зэхатцэнэу предприятием шэнышлу шыгъу. Мыгъэ илэсыкклэм фэгъэхьыгъэ лэпэщысэхэр клэлэцлыкыхэм кырахылылгъагъэх. Зэнэкьокыу цэу зэтеуыгъагъ: апэрэм илэсцитлум кыщегъагъэу илэсипплым нэс зыныбжьхэр, ятлонэрэм — илэсцитфым кыщегъагъэу илэсипплым нэс зыныбжьхэр, ящэ-нэрэм — илэсипплым кыщегъагъэу илэсипплым нэс зыныбжьхэр хэлэжъагъэх. Клэлэцлыкыхэм лэпэщысэ 20-м ехъу зэнэкьокыу кырахылылгъагъ. Заводым икомиссии мы зэнэкьокыу икляуххэр зэфихьысыжьыгъэх, атекляу-гъэхэм шлухъафтынхэр афигъэшшошагъэх.

— 2014-рэ илэсыр дгъэклотэжыгъэ, — кылыагъ Кьэпльан Мухьдинэ ыкьом, — гъэхъагъэу тшыгъэхэм ягугъу кьэсшы сшлоигъуагъ. Пивэ лъэпкъэу кыдэдгъэклэрэр нахьыбэ тшыны лъэкыгъ. Гущылэм пае, «Доброе» зыфилорэ пивэ лъэпкъыклэр кыдэдгъэклэу тыублагъ. Квасым тегъагъэпсыхъэгъэ оборудова-

нием игъэуцун джыдэдэм ыужтит. Еврэ миллионрэ мин 350-рэ зытефэрэ зэзэгъыныгъэм тыклэтхагъ. Джыдэдэм псэолэшыны лофшлэнхэм зятэгъэушъомбгъу, административнэ унэм гъэцкляжынхэр етшылагъэх, транспорт 14 кьэтщэфыгъ, пстэумкли сомэ миллион 100-м ехъурэ инвестициехэр кытлэкхъагъэх.

Типредприятие сэкъатныгъэ зилэхэм яфитыныгъэхэр кьэуухъумэ-гъэпсыхъэ-лыгъо про-граммэм



игъэцклен илахь хышыхъагъ. Сэкъатныгъэ зилэм тегъэпсыхъэгъэ лофшлэпэ чыплэ зэхатци, ар тизавод кылулдгъэхъагъ.

2014-рэ илэсым заводым лоф шызышлэхэрэм япчъагъэ нэбгырэ 34-клэ нахьыбэ хъугъэ, пстэумкли нэбгырэ 273-м ар нэсыгъ. Процент 14-клэ лэжъапклэм зыкылыгъыгъ. Илэсэу иклырэм Адыгэ кьэралыгъо университетым ибазовэ кафедрэ типредприятие цызэхъэгъэным ехылылгъэ зэзэгъыныгъэм тыклэтхагъ. Ащ амал кытыщт заводым ыкли республикэм инэмыкл предприятиехэм ящыклэгъэ специалистхэр кьэгъэхъазырыгъэнху.

2014-рэ илэсым сомэ миллионим ехъурэ спонсор лэпылэгъу ядгъэгъотыгъ. А ахъщэр апэлухъагъ кьалэм иурамху Пушкиным, Лениным ацлэ зыхыхэрэм, Советскэм язэтегъэпсыхъан, гурыт еджаплэу N 10-м спорт джэгуплэ шыгъэпсыгъэным, клэлэцлыкыу журналхэр ыпклэ хэмылэу алэклэгъэхъэгъэнхэм, журналистхэм я Союз шлэж мафэхэм яхыгъэ лофтхъабзэхэм ахэлэжъэным, самбэмклэ федерациер зэнэкьокыхэм ахэлэжъэным, Теклоныгъэм и Мафэ ехъуллэу Хэгъэу зоошхом хэлэжъагъэхэм шлухъафтынхэр афэгъэшшошэгъэнхэм, клэлэцлыкыу сымаджэхэм ялэзэгъэ-

ным ыкли нэмыкл лофыгъохэм.

Шьон пытэху розничнэу ащэхэрэм кьащыгъэклягъэным фэгъэхьыгъэ законопроектыр мы илэсым имэкъуогъу мазэ апэрэ хэплэгъумклэ аштагъ. Шьон пытэхэр зыщэхэрэм апае уставной капиталым зыкьегъэлэтыгъэнэу игъоу алэагъу. Ащклэ гухэлэу ялэр шьон пытэ зыщэхэрэр фэди 2-клэ нахь маклэ шыгъэныр ары. Ащ фэдэ лофтхъабзэхэм типпроизводствэ кырагъэлыхыщт. Джыдэдэм сырехэмрэ материалхэмрэ ауасэ процент 40 — 60-клэ зыкылыгъыгъ. Ащ епхыгъэу продукциеу кыдэдгъэклэрэм ыуасэ кыхьэхыщт, фэдэу кытлэклахъэрэр нахь маклэ хъушт.

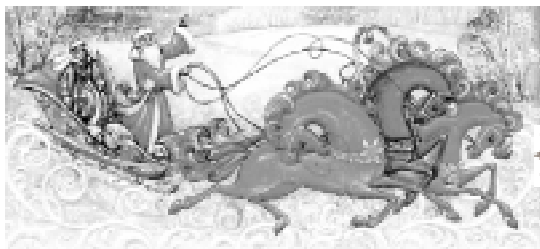
— Кьэклорэгъэм мыгъэ фэдэу лоф тфашлэмэ тезэгъышт. Ташыщ пэпчэ нахь пшэдэклэж хэлэу илофшлэн еклоплэн фаеу хъушт, — кылыагъ Пэнэшью Кьэпльан. — 2015-рэ илэсым тэ анахъу тыналэ зытедгъэ-тыщтыр амал зэрилэклэ мыл-кури, сырери клэтыгъоенхэр, энергетическэ, нэмыкл амалхэм тафэсакыныр ары. Лофыгъуабэ тапашхъэ кызыериу-цагъэм емилытыгъэу продукциеу кыдэдгъэклэрэр нахьыбэ шыгъэным, уахътэм диштэу производствэр зэхатцэгъэным тапылышт. 2015-рэ илэсым квас кыдэдгъэклэу едгъэжъэнэу, пивэ лъэпкъыклэхэм якъыдэгъэ-кыны лъыдгъэклотэнэу тимурад.

Амалэу силэр кызыфэгъэгъэ-федэзэ, коллективым ыцлэклэ Адыгэ Республикэм и Лышхъу Тхьаклушыны Аслъан Кытэ ыкьом, министрэхэм я Кабинет, хабзэм иреспубликэ, ичылпэ кыулыкыхэм япащэхэм тызэрафэрэзэр ясло сшлоигъуагъ типредприятие хэхъоныгъэ ышынымыклэ лэпылэгъу кызырэтфэхъухэрэм фэшл.

Коллективым шылажъэхэрэм лофэу ашлагъэмклэ сызэрафэрэзэр ясэлэ. Илэсыкклэм тизавод хэхъоныгъэ ышыныу, ащ шылажъэрэ пэпчэ шылэклэ-псэуклэ дэгъурэ гъэхъагъэрэ илэнху афэсэлэ.



Петров Юрий Николай ыкьор. Пивэшл заводым илофышлэхэм илэсыкклэмклэ ар кьафэгъу-шуагъ, илэсэу кыхьаштым хэхъоныгъэ ашынэу кьафэлэуагъ ыкли Урысые Федерацием мэкъу-мэщымклэ иминистрэ ыцлэклэ заводым ипащэу Пэнэшью Кьэпльан Мухьдинэ ыкьом рэзэныгъэ тхылы кырытыжьыгъ. Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет - Хасэм бюджет-финанс, хэбзэлахь политикэмклэ икомитет итхьаматэу Мырзэ Джанбэч Рэмэзанэ ыкьом Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэм и Шытху тхылы



2015



— 2014-рэ илъэсыр сыда шьорклэ анахъэу гум кыизэ-ринэщтыр?

— Илъэсыр, хэти зэрэщыгуа-зэу, культурэм и Илъэсыгъ. Тэ, культурэ лофшлэлэ пстэуми, ар кыдгурьылоу, зэхатшлэу, тишъып-кэзэ етхыплэу, тлэ дэщэягъэу ыкли зэклэдзэгъэу лоф тшлагъэ. 2014-р — илъэс баеу кыитфэ-клогъ. Адыгэ Республикэм и Правительствэм, культурэмкэ Министерствэм лъэшэу аналэ кыиттетыгъ. Ащ ишыхъат, под-программэу «Искусство» зыфи-лорэм ишапхъэ кыидыхэлъы-тагъэу, Адыгэ Республикэм ибюджет кыиклэу, зэклэ шьолъыр культурэ лофшлэлэхэм зыкыя-гъэлэтыгъэным лъэныкыуабэклэ фэшлүшлэрэ Грантым тызэрэхэ-фагъэр. Ащ ихъатырклэ сомэ миллионрэ мин 300-рэ титхылъ-еджаплэ кыфэклогъ. Ахъщэр тилофшлэлэ итехническэ-мате-риальнэ зытет нахъышлү шыгъэ-ным, тхылъеджаплэм ищыклогъэ псэолъэ зэфэшхьафхэр зэгъэ-гъотыгъэнхэм пэлудгъэхьагъ, тилофшлэн нахъ лэрыфэгъу ыкли псынклэ а зэклэмэ къашыгъ.

Ащи изакъоп, къэралыгъо программэ инэу «Развитие куль-туры на 2012 — 2018 гг.» зы-филорэм кыихиубытэу, оцифро-вочнэ аппарат кыитфэщыгъ. Темыр Кавказым ит Лъэпкъ тхылъеджаплэхэмкэ апэрэу сканерыр тилэ зэрэхъуагъ, лофым коллекти-выр джыри нахъ фишгъэщыгъ. Мы илъэсым щытшыгъэ лъэ-бэкъу дахэу сэлъытэ Урысы-ем итхылъеджаплэхэм язэхъу-бытэгъэ каталог тызэрэхъуа-гъэр ыкли ар къэзыушыхъаты-рэ лицензиер ЛИБНЕТ-м кыи-зэрэтитыгъэр. Джы научнэ ыкли

Тизэдэгущыпэгъухэр

КЪЫКЪ Бэл: «2014-рэ илъэсыр тэрклэ дэгъугъэ, Илъэсыклэми шлуклэ тыщэгугъы»

Культурэм и Илъэс ыклэм фэклауагъ. Ащ еллытыгъэу, Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджаплэ илъэсым лофэу ышлагъэм, хахъоу фэхъугъэм е фэмыгъэхъугъэу щылэм защыдгъэгъуазэмэ тшлэигоу ащ ипашэу Къыкъ Бэлэ зылудгъэклагъ, гуцылэгъу тшыгъэ.

техническэ зэдэлорышлэныгъэ тхылъеджаплэхэм ялэпкъ-кэ-бар лъыгъэлэс гупчэ дытилэ хъугъэ. Арышъ, щэч хэлъап, лъэбэкъулэхэр тшыгъэх, илъэ-сыр баеу ыкли гъэшлэгъонэу клогъэ.

— **Шъуи илъэс план, шъуи-гухэлъ ехъыжъагъэхэр кыжжы-дэхъугъэха?**

— Ти илъэс план ыкли тигухэлъ ехъыжъагъэ мы илъэ-сым щызэшлэтыгъ. Итхъуа-гъэу, тшлэигоуагъэр зэклэ дгъэ-цэклагъэ. Ори ушыгъуаз, кыит-клэхъухэрэ лэлэужхэр щылэны-гъэм хэдгъэуцонхэр тимур-дэу лофтхъэбзэ иныбэ Лъэпкъ тхылъеджаплэм зэрэщылагъэм. Конференциехэм, лэнэ хъура-ехэм, зэхэгущыпэгъухэм, зэлү-клэгъухэм, мэфэ зэхэхъэхэм къащылтэтырэ темэ зэфэш-хъафыбэм Адыгеим ицлыф цлэрылохэу, щылэныгъэ гъогу гъэшлэгъон къэзыклогъэхэр, щылэныгъэм лъэшэу гуклэ фаб-лэрэ еджэгъэ-гъэсагъэхэр, клэлэ-егъэджэ-шлэныгъэлэжхэр, лы-хъужхэр, лофышлэшхо акъылы-шлэхэр ахэлэжхэр. Альэгъоу, зэхыхэрэм щыщ цыпэ горэ ныб-

жыклогъэхэм ахэмыхъан, анэ-мысын ылэклогъэтэп. Етланэ, аныбжэ нахъ хахъоу, щылэны-гъэм хэти илъагъо зыщытеуцо-клэ, агу бэ къэклогъыщтыр, зэгупшысэщтыр маклэп.

— **Шъуи лофшлэгъабэмэ ащыщэу анахъ шъузыгъэрэза-гъэр сыда зэлхыгъэр?**

— Лъэпкъ тхылъеджаплэм илофшлэн анахъ къэзыгъэго-лурэр мафэ къэс цыфыбэ кызыфи-щэу зэрэщытыр ары. Коллек-тивым ащклэ ипшэрыл пы-лукъанчэу зэшлүехэу сэлъы-тэ. Ауми зы мэфэкл лофтхъабзэ ин кыхъэгъэщымэ сшлэигоу мы илъэсым тшлагъэм щыщэу. Ар — «Библионочь-2014» зыфилорэ мэфэкл чэшдэс инэу мэлъы-фэгъум ыклэм зэхэтцэгъагъэр ары. Ащ коллективыр зэрэщы-тэу, тиотдел пэпчэ агу етыгъэу хэлэжъагъ, хъаклаби тилагъ, гум кынэжъэу гъэпсыгъагъэ.

— **Шъуи илъэс лофшлагъэклэ сыда анахъ шъузыгъэгъушлү-гъэр?**

— Тишъыпкъэ етхыплэу илъэс реным лоф тшлагъэ. Ащ нэмык-хэм гу кылытатагъ. 2014-рэ илъэсым — культурэм и Илъэс

— **Бэла, узипэщэ кол-лективым фэ-гъэхъыгъэу сыда кэзэплон плэклогъы-щтыр?**

— Адыгэ Рес-публикэм и Лъэпкъ тхылъ-еджаплэ илъэсищ хъугъэу пэ-щэныгъэ дызесэхъэ. А уахъ-тэм кыклогъ! коллективым иамал-клогъэ зынэсырэр дэгъоу кыизгурьылауагъ. Ашлэрэ лофымкэ шлэныгъэ ыкли кыулайныгъэ дэгъу зылэклогъых тилофшлэхэр, ясэ-нэхъат яклэс, шыпкъагъэ фырял, лэдэб ахэлъэу тхылъеджэхэм апэгъоклогъ. Коллективым зэгу-рылоныгъэ-зэдэлужныгъэрэ зэ-фэсакъныгъэрэ зэрэхэлъым тапэклогъэ тылпыклогъэ амап кы-тетэ, ащ зэдэтымыгъаштэ-щтыгъэмэ, тигухэлъхэр зэтэлэжа-гъэхэ хъуштыгъэ. Сыдигъуи ты-зэхэгущыпэгъы, зым зыр еуп-чыжжы, тлэ зэклэдзэгъэу лоф тэшлэ. Лъэшэу зэклогъэ коллекти-вым хэтхэм сафэраз. Зэклогъэ ит-хъуагъэр дгъэцэклагъэшъ, шы-кур! 2014-р тэрклэ илъэс дэгъугъ, Илъэсыклэми бэклогъэ тыщэгугъы.

— **Тхылъеджэхэм, гъзэет-еджэхэм сыда узэрафэлъомэ шлэигоу?**

— Илъэсыжжыр тэгъэклауатэ, 2015-рэ Илъэсыклэр къехъэ. Унагъо пэпчэ псауныгъэ илъэу, шлур, тхъагъор къабэклогъэу шы-лэнхъу ыкли ини, цыклогъэу тхы-лэум мэхъанэ ратэу Лъэпкъ тхылъеджаплэр яклэплэнэу афэсэлэ.

— **Тхъэм Илъэсыклэ мэфэ шъыпкъэ пстэуми тытыре-гъахъ! Тхъауегъэпсэу, Бэла, гуцылэгъу укыизэрэтфэхъу-гъэмклогъэ.**

— Ори ары.
МАМЫРЪКЪО Нуриет.



— Адыгэ Республикэм и Лышъ-хъэу Тхъаклогъынэ Аслъан ти-тхылъеджаплэ шылагъ. Зэклогъэ тилофшлагъэ зыфигъэнэлэсагъ, титхылъ Фонд изытет зэригъэ-шлагъ, зэригъэлъэгъугъэх тигъэ-тылпыплэхэр, лъэшэу тхылъ-еджаплэм егугъэхэу тхылъыр лэубытыплэ шхъалэу плуныгъэ лофышхоу щызэшлүахырэр ыгъэ-шлэгъуагъ, лъэпкъым игушхъэ-байныгъэ кыизэтэгъэнэгъэнымклогъэ фэлорышлэу тшлэрэм уасэ кыишлыгъ, микроавтобус кыи-титыгъ, тигъэгъушлүагъ.

— **Шъуи лъэпкъэ сыдым нэсыра, кыхэхъуагъа?**

— Лъэпкъым кыхэхъуагъ, гурит лъэпкъыр регионимклогъэ идгъэклогъ. «Ведущие учре-ждения культуры России — 2014» зыфилорэм илъэпкъ рэ-естрэ Лъэпкъ тхылъеджаплэр хэуцуагъ.

Пчэным (тлым) и Илъэс

мыгъэу щыт пкъыгуагъэ ащ ылапэ кыпэклогъ. Ябгъонэрэ пкъыгъомклогъ ащ бэмышлэу тигъэ-гушлүагъ.

Къом исурэт зытет апэрэ пкъыгъор Асе зишлыгъагъэр 2007-рэ илъэсыр кыхъэ тет-зэ ары. 2008-рэ илъэсым цы-гъом, 2009-рэ илъэсым цум, 2010-м хъашыумышым, 2011-м тхъаклогъымклогъ, 2012-рэ илъэ-сым блэгъожжым, 2013-м блэм, 2014-м шым ясурэтхэр зытешлыхъэгъэ хъапщып зэ-фэшхъафхэр — лэлынхэр, лэхъухэр, бжъэхэр, кулонхэр ыкли нэмыклогъ ащ ышлыгъа-гъэх. Къоклогъэ мэфэпчымклогъэ 2015-рэ илъэсыр пчэным, адыгэ мэфэпчымклогъэ тлым и Илъэ-сэу щыт. Къызэрэтцыхъурэмклогъэ, ижжыклогъэ Кавказым щыпсэу-щтыгъэ лъэпкъхэм псыхъом

дышъэ кыизэрэхыхъыштыгъэ шыклогъэ урым таурыхъыжжэхэм къащытыгъ. Ахэм мэлъышор къушхъэ псыхъуачлэм члалъ-хъэти, римылъэсэхыным пае мыжжохэр тырагъаоштыгъэх. Джарэуштыгъэ мээитлү фэдизрэ члагъэлъыштыгъ. Кавказ къуш-хъэхэм ащыбэ дышъэ пшахъор мэлъыцым хаклогъыштыгъ. Нэужым мэлъышор загъэстыжжыклогъэ ды-шъэ такыыр цыклогъэ къафанэ-щтыгъ. Тичлэплэ кышчычлэхыгъэ дышъэм хэшлыклогъэ пкъы-гъохэр Ошъадэ, Къурджыпс, Шытхалэ, Улэпэ лүашхъэхэм

мызэу, мытлоу къацагъотыгъэх.

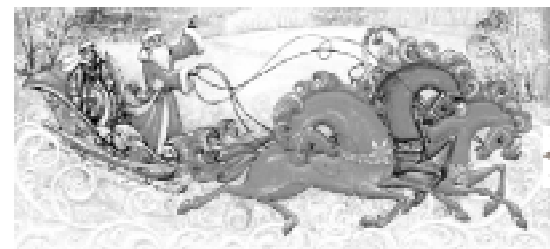
Тлым и Илъэс ехъуллэу Еутых Асе тлы сурэт зытет кулонрэ лэлынитлүрэ кыгъэ-хъазырыгъэх. лэлынхэм ащыщ сурэтым ишлүлагъорэр. Хабзэ зэрэхъугъэу, журналистэу Лы-хэсэ Светланэ илъэсыклэу кы-хъэрэм фэгъэхъыгъэ пшысэу зэхилъхъагъэм — «Дышъэтлым нартхэм яхэгъэу кыизэригъэ-нэжжыгъэр» зыфилорэм лъа-псэ фэхъугъэр Асе инэнэжжэу Къадырхъан пшъэшъэжжыем кыфилотэгъэгъэ къэбарыжжыр ары. Ыныбжэ илъэс 11 охъу-фэ нэс Асе зыплугъэр нэнэжжы-ыр ары. Ащ нарт эпосым хэт лыхъужжэхэм афэгъэхъыгъэ къэбархэр кылотэнхэр иклэсагъ, игуапэу пшъэшъэжжыери ахэм ядэлүштыгъ.

Асе ишхъэгъусэу Тыркоо Руслъан исэнэхъатклогъэ инже-

нер-робототехник, пкъыгъохэм ягъэчынклэ ыкли нэмыклогъэ лоф-хэмклогъэ Асе дэлэпылэ. Ар ком-пьютерщик, сурэтыш, по-лиграфическэ продукциямклогъэ дизайнерэу, астрологэу щыт. Ащ зэрилытэрэмклогъэ, 2015-рэ илъэсым хэхъоныгъэ зэришлыщт лъэныкыуаклогъэ Урысыем кыи-фызэлүхыгъэ хъушты, шылаклогъэ зызэблхъушты. Урысыем ис-хэр лъэшэу мы илъэсым те-гушхоштых, чыплэ зэжжухэм арыфэщтых, бэмэ зафалэжэн фаеу хъушты. Титлүр лъэмы-джым зэрэтэзэрэмыгъафэрэм фэдэу лъэныклогъэхэр зэжжэ-хъащтых. Илъэсым иклэухым зэрэчыналъэу клэдыным ишы-нагъо къазышхъарыхъэклогъэ, нахъ къэзэрэшлэжжыштых, бэмэ ари-гъэгупшысэщтых. Пстэумклогъэ хэ-клогъэу шылэр — Шлүлэгъур, Дэхэгъэр, Зыклогъыгъэр, Ис-кусствэр арых.



Адыгеим инароднэ худож-никэу, ювелирэу Еутых Асе илъэс тамыгъэхэр зэришыхэ-рэм тыщыгъуаз. Илъэсыклэм ехъуллэу къоклогъэ мэфэпчым диштэу илъэсэу кыхъэрэм ита-



2015



Мыекъопэ къэлэ гъунэм шы-
зэхэщэгъэ товариществэхуэ
«Космос», «Звезда», «Лесник»,
«Садовод-1», «Садовод-2» зы-
филохэрэм тыгъэгъазэм ыклэм
гъэстыныпхъэ шхуантлэр къа-
щагъэблагъ. Ахэм ащыпсэурэ
цыфхэр бэшагъэ газым икъэ-
къудын зигъэгумэкыщтыгъэхэр.
Кооперативуэ «Факел» зыфи-
лорэр зехащи, газрыкыуапэхэр
ежъхэм зэбгырашыгъэх, нэу-
жым ятовариществэхэм газыр
къанагъэсынымкӀэ лэпылэгъу
къафэхъунэу Мыекъуапэ имэрэу
А. Наролиным елъэлуагъэх.

ИлъэсыкӀэм ипэгъокӀэу

Къанэсыгъ

Тызхэт илъэсым сомэ мил-
лионрэ мин 960-рэ мы лӀофы-
гъом пӀуагъэхъанэу къэлэ
бюджетым къафыхигъэкӀыгъ,
газрыкыуаплэр зыгъэпсыщт
псӀоальшхэр къагъотыгъэх.
2015-рэ илъэсым икыхъагъу
тефӀу унэгъо 50 фӀдизмэ яунэ-
хэм гъэстыныпхъэ шхуантлэр
къащагъэблагъ, ар шлухъафтын
лъапӀу цыфхэм алытагъ.

Газыр зиунэ изыщагъэхэм
лӀофым хэлэжъэгъэ псӀэумэ

«тхъашъуегъэпсэу» арӀуагъ,
зерафӀразэхэр агурагъӀуагъ.

Газыр къызшагъэблэгъэ ма-
фӀэм А. Наролинри цыфхэм
ахэтыгъ. «Къэлэ гъунэхэм ащып-
сӀухэрэм гъэстыныпхъэ шхуан-
тлэр, псыр икӀоу зэралӀкӀэмы-
хъэрэр тӀшӀэ. Инфраструкту-
рэр икӀоу гъэпсыгъӀп. Тоба-
риществэхэм къалэм ипашӀэ
лӀэпылэгъу афэхъунэу цымыты-
ми, цыфхэр чанэу газым икъэ-
щӀэн зэрэпылгыгъэхэм, ящыкӀэ-



гъэ тхыльхэр икӀоу зерагъэ-
псыгъэхэм, кооперативым пӀэ-

у б л э
лӀофыгъо-
хэр зэ-
ригъэцӀ-
кӀагъэхэм
къахӀкӀэу
тӀри лӀэпылэгъу тафӀэ-
хъугъ. Газыр зиунэ
изыщэхэрэм ящылакӀэ
нахъ къызэрӀпсын-
кӀӀэщтым ежъхэм афӀ-
дӀу тӀри тефӀгушӀо»,
— къарилуагъ ащ цыф-
хэм ыкӀи къафӀегъушӀуагъ.
(Тикорр.).



ИлъэсыкӀэр — мӀэфӀкӀхэм
аныхъ шъхъаӀ. ЕлкӀэм ымӀэ
лӀэшуй, къӀралыгъом исыхъат
шъхъаӀэ итео макъи, лӀэнэ гъӀ-
кӀэрӀкӀагъӀери, ныбджэгъу чӀф-
хӀери мы мафӀэм цыфхэм ягъу-
сӀх. МӀэфӀкӀхэр зимыкӀасӀэхӀери
мышъ ежӀх, хъалӀмӀэтыгъэ горӀэ
хӀӀӀу зӀкӀэми къащӀхъу. ХӀети
илъэсыжъым иаужырӀэ мафӀэ-
хэм ежъ ышъхъӀкӀэ ыгъӀуӀнӀ-
фыгъуу зӀфӀхысыжъхӀэр ешӀых,
къӀклорӀэ илъэсыкӀэм епхыгъэ
гухӀыкӀлӀэхэр зыфӀегъуцуужъых,
нахъышӀум цӀӀегъуы.

НэшэнакӀэхэр къызыдехъых

Кыхъащт илъэсыкӀэм ипӀэ-
гъокӀэу елкӀэр зӀрӀбгъӀкӀӀера-
кӀэм нахъышӀур, лӀанэм да-
хӀу, лӀэшӀоу ыкӀи гъӀшӀлӀгъонӀу
тебгъӀуцӀошӀтхэм ащыщхэм нӀ-
луасӀэ шъуафӀтшӀыщт.

Цыфхэм хабзӀэ афӀэхъугъ
илъэсыжъыр агъӀкӀотӀжъынышъ,
кыхъэрэр зӀрифӀшъуашӀэм фӀдӀ-
дӀу къырагъӀблӀэгъӀныр. Унагъо
пӀӀчъ тыгъэгъӀзӀэ мӀазэм икӀӀ-
ухым мӀэфӀкӀ елкӀэр егъӀкӀӀера-
кӀэ, унӀхэм хъырахъышъ да-
хӀхэр къарашӀӀкӀых, апалъхъӀх.
Мы кыхъащт илъэсым уналӀэ
нахъ зытебгъӀэтын фаехэр джӀэ-
голӀэ зӀфӀшъхъафхӀу зышъохэр
шхуантлӀэр, уцышӀор, гъожъыр
арых. Кыхъэрэ илъэсыр пчӀэ-
ным и ИлъӀсӀу зӀрӀщытым
къыхӀкӀӀу, ащ епхыгъэ лӀӀӀышъ-
сӀхэр елкӀэм пыплъхъэхэмэ
дӀгъу.

МӀэфӀкӀ лӀанэм пчӀэным икӀӀэсӀ
уцым ышӀорӀэ кыхъэрэ илъӀэ-
сым ышӀоу — шхуантлӀмрӀэ
зӀхӀэдзӀагъэху тетхэмэ дӀгъу.

Сыда лӀанэм тебгъӀуцӀомэ
нахъышӀур? ПчӀэным уцыр зӀ-
рикӀасӀэр зыщыдгъӀегъупшӀэ хъу-
щтӀп. Арышъ, къоныр къызӀкӀу-
рӀэ шхынхэм къыбӀкӀӀу ахӀӀмэ,



лӀанӀэр рыбгъӀдахэмэ дӀгъу.
ХӀӀӀыкӀхэм ахӀшыкӀыгъэ са-
латхэр бӀу лӀанэм тетхэмэ,
кыхъэрэ илъэсыкӀэм итамыгъэ
«игӀопӀщт».

ИлъэсыкӀӀэр къызӀщиыхъащт
уахътӀм щыгъынӀу ащыгъыщтыр
зыфӀдӀэн фаем бӀэ цыфӀу
ыгъӀегъумӀкӀырӀэр. Тыгъэм, жъуа-
гъохэм язӀгъӀшӀӀэн пылъ шӀӀ-
ныгъӀӀӀжъхэм къызӀэрӀорӀмкӀӀэ,
шхуантлӀэр уцышӀорӀэ къызӀэ-
бӀкӀырӀэ щыгъын пщыгъӀу мӀэ-
фӀкӀырӀэ къызӀибгъахъӀкӀӀэ, илъӀэ-
сыкӀӀэр мафӀэ пфӀэхушӀт. Джа-
нӀхэр нахъ шӀӀтхӀу, гъӀшӀлӀгъо-
нӀу гъӀӀпсыгъӀӀэ къӀс нахъышӀу,
илъэсыкӀэм итамыгъэ ахӀэр
«икӀасӀх».

лӀанӀэр дахӀу, гъӀкӀӀэрӀкӀагъӀу
зӀрӀхъушӀтым хӀтрӀэ бысымгуа-
щи дӀшъхъахӀрӀӀп. ГущыӀӀэм
пае, къуае, лым ахӀшӀыкӀыгъэ



шхынхӀу, пӀуакӀӀу бзыгъӀэху
лӀанэм къытрагъӀуцӀохӀэрӀэр бгъӀ-
кӀӀэрӀкӀӀӀхӀэ пӀӀӀыщт. Сапа-
тӀу бзылъфыгъэм ышӀыгъэхэм
гуфӀдӀӀчӀӀу афӀырилӀэм елы-
тыгъӀу, сурӀт гъӀшӀлӀгъонхӀэр
тыришӀыханхӀэ ылӀӀӀыщт. Гу-
щыӀӀэм пае, сыхъатыр рашӀы-
хъан, къоныр гъӀдӀахагъӀу
ыкӀыӀу тыратӀкъон алъӀкӀыщт.

ГЪОНЭЖЪЫКЪО
СэтӀнай.

ОшӀа, ущыгъуаза?

Икыхъагъум цыфхэм аӀо...

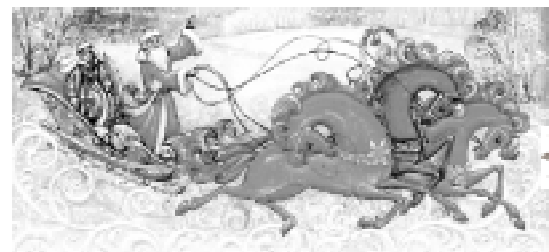
Чыгъ шхуантлӀэр бгъӀкӀӀеракӀӀӀэ джӀэ-
гуалӀӀэр пӀӀпызи къутагъӀмэ, ар дӀгъу,
шӀу. УзӀмыжӀгъэ ахъщӀэ шӀукае къы-
пӀӀкӀӀхъащтышъ еж, хъугъэр ащ имӀэ-
къӀгъӀӀу. Ау илъэсыкӀӀэ елкӀэм апч джӀэ-
гуалӀӀу пышлагъӀэр ежъ-ежъырӀу къы-
пызӀу къутагъӀмэ, тӀкӀуафӀхӀэр къӀӀ-
шыпыжъынхӀӀэ, ипӀтӀкъунхэм ыпӀу
угукӀӀэ пшӀоигъо горӀэ епӀуалӀмэ къыб-
дӀхъушӀт.

* * *

Тыгъэгъазэм и 31-м лъӀкӀо сӀмӀегум-
кӀӀэ улъӀӀӀуагъӀмэ — лӀфхӀмкӀӀэ пӀӀ-
рыохъухӀэр уилӀӀтхы, джабгъумкӀӀэ —
пшъхъӀкӀӀэ, уищыӀӀныгъэ лӀфкӀӀэ угумӀ-
кӀыщт. Ау мы гомыӀухэм ащыуухъэ
пшӀоигъомэ, сӀмӀегумкӀӀэ зыгъази, хъу-
рӀӀӀӀӀу щӀэ зыгъӀӀӀӀӀӀу.

* * *

ИлъэсыкӀӀэм икыхъагъум пхъӀанкӀы-
пхъэ къӀшъушӀфӀи, ыкӀӀэ лӀӀтӀэ пӀыжъкӀӀэ
зӀпышъупхыкӀ ыкӀи ышъхъэ дӀгъӀзы-



ягъӀу, ыкӀӀэ егъӀзыхыгъӀу жъугъӀуцу,
къӀкӀошӀт мӀӀӀэ 12-м фӀныкӀуагъӀэр
зыщыщыр шъушӀӀӀтӀп. БзӀджагъэм
шъушӀуухъащт.

* * *

ЩыгъыныкӀӀэ пщыгъӀу мӀэфӀкӀым
утӀхъӀмэ, илъӀсыр къыпфӀдӀӀ-
гъушӀт. ЕтӀани аӀоба: «ИлъэсыкӀӀэм
узӀрӀтӀхъӀу, узӀрӀшӀыгъӀу,
узӀрӀхъазырым илъӀс пса-
ур фӀдӀӀт, шӀур къыппи-
гъохыщт».

* * *

ИкӀырӀэ илъӀсым иаужырӀэ мафӀэ чӀы-
фӀэ къапшӀт хъушӀтӀп, птӀельыри а мафӀэм
нӀмыгъӀсӀу тыжъ. Ау зыфӀдӀэ мыхъурӀэ
щыӀӀӀп, гузӀжъогъу лӀфкӀӀэ ахъщӀэр птын
фаеу хъугъӀмэ, ар тхыӀыпӀӀэм кӀоцӀы-
лъӀу е конвертым дӀӀӀӀу столым фы-
теплъхъан фае.

* * *

Пчыхъэм, тыгъэгъазэм и 31-м урамым
чӀтыуищ е нахъыбӀэ зӀхӀӀтӀу уащыри-
хъыӀлагъӀмэ, илъӀс реным зыпӀӀӀӀӀӀ
умыӀӀӀкӀӀу пӀыӀр-стырыгъэм ухӀтыщт,
о угу къӀмыкӀыгъахӀэр убзӀгу къыдӀӀӀӀ-
тымӀэ къыӀоу. Ау зыфӀсакъыжъырӀэм
ар къынӀэсыщтӀп.

* * *

ИлъэсыкӀӀэ чӀщым уимӀфӀкӀӀ шъуашӀ
зӀӀпӀтхыгъӀмэ (хӀчыгъӀмэ е къӀтӀӀӀы-
гъӀмэ) — шӀульӀгъу ехъыжъагъэ уилӀӀт,
ау бӀэ ыкӀудыищтӀп. Щыгъыныр умы-
шӀахӀу ууцӀӀӀыгъӀмэ — ахъщӀэ бгъо-
тыщт, ау ащ лӀо горӀэ ыуж къыкӀыщт.

* * *

ИлъэсыкӀӀэ чӀщым шӀу пӀӀӀӀӀӀӀ
цыфым икарт пӀкӀӀджыбӀэ ипӀӀхъӀэ-
мӀэ ынӀгу о къыпфӀгъӀзӀагъӀу, илъӀс
реным дахӀу шъузӀфӀыщтыщт, нахъ
зӀӀӀблагъэ шъухъушӀт.

* * *

ИлъэсыкӀӀэм икыхъагъум,
иаужырӀэ мӀфӀтитӀу ыкӀи и 31-м,
зышӀобгъӀӀофынышъ, нахъыжъ-
хэм, лӀахыӀхэм, ныбджӀэгъу-

хэм, кӀӀӀӀӀыкӀыӀхэм уафӀегъушӀон ыкӀи
уятӀн фае, ар фӀдипшӀӀу къыотӀжъыщт.

* * *

УхӀтми, уи ИлъэсыкӀӀэ лӀанӀэ уегъуӀоу
бгъӀхъазырым ыкӀи бгъӀкӀӀӀӀӀӀӀн фае,
уимыхъамелӀэ нӀбгырищ ыкӀи блы, бгъу
аӀубгъафӀмэ, уипчӀӀу илъӀс реным
гушӀогъокӀуапӀӀу щытыщт.

* * *

ИлъэсыкӀӀэ чӀщыр къызӀӀрихъӀӀӀӀ
имӀкъӀгъӀӀу курантхэр къызыщыӀурӀэ
уахътӀм пӀӀмычӀӀэ гъуцӀ е тхыӀыпӀӀэ
ахъщӀхӀэр чӀӀӀӀхэмэ, къӀклорӀэ илъӀэ-
сым ахъщӀкӀуапӀӀу ущытыщт аӀо.

* * *

ИлъэсыкӀӀэ тхъӀӀӀӀӀӀӀ мӀхъанӀэ иӀ:
ухӀтми убзӀ дахӀу, угу къыӀуӀкӀӀу къӀ-
пӀорӀэ хъохъу пӀӀчъ щыщ лӀах о къып-
фӀегъӀзӀӀжъӀу аӀо, арышъ, хӀети дахӀу
ыӀошӀтыми, ышӀӀӀӀӀӀӀӀ шъхъарӀмыс.

* * *

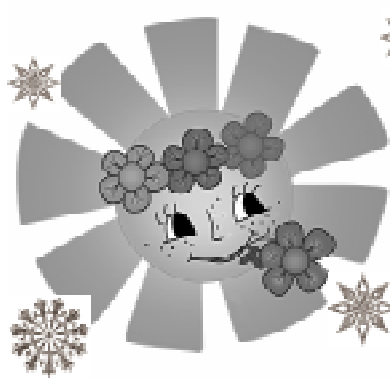
ИлъэсыкӀӀэ чӀщым ишампанскӀэ иаужы-
рӀэ гъуаткӀо зыӀуӀкӀӀӀӀӀӀӀ аныхъ насыпӀы-
шӀор ары. АужырӀэ къыгъӀхъогъу бо-
каӀу къӀнагъӀэр изышӀурӀэр илъӀс реным
хахъо иӀу щыӀӀт.

* * *

2015-рӀэ ИлъэсыкӀӀӀэр — ПчӀэным ыкӀи
МӀӀым я ИлъӀс. ТхъӀм хӀтрӀэ цыфкӀи,
цыф лъӀпкъыкӀи, хӀгъӀегъуки илъӀс гуп-
сӀафӀынӀу, мамырынӀу, тхъӀгъонӀу ешӀ!

ЗыгъэхъазырыгъӀэр
ДЗӀУКЪОЖЪ Нуриет.

2015



Тыгъгъазэм и 31-рз, 2014-рз илъэс

2015-рз ИлъэсыкIэмкIэ тышъуфэгущIо, ныбджэгъу цIыкIухэр!



БЭРЭТЭРЭ Хьамид

ИлъэсыкIэр хьаркIэ къехъэ,
ЩтыргъукI Лыжьыр щытхьакI,
Шлухьафтынхэр бэу къытфехьых:
— Елкэр, — ело, — жьугъэкIаракI.
ТхьакIумкIыхьы, мышьы, баджи
Чыгы шхуантIэм къетIыскIых, —
ИлъэсыкIэм къали къуаджи
Гугъэ нэфкIэ щыпэгъокIых.
Арышъ, шьори, кIэлэцIыкIухэм,
МэфэкI шлагьом зыжугъэчан,
Жьогъо шIэтхэу елкэ шыгухэм
Шьуиостыгъэ щажэжугъан!
Зым ыIапэ зым ыIыгъэу,
Къызэдашьуи шьуиорэд,
Насып гъашIор къышъуфыхьыгъэу
ЩтыргъукI Лыжьыр къышъухэрэт!



МэкъумэщышIэ горэм щыдрэ цурэ
иIагъэх. Мафэ къэс цум Iоф хьылъэ-
хэр къытефэщтыгъэх, щыдыр нахьы-
бэрэмкIэ, зыгъэпсэфэу Iэщым дэтыш-
тыгъ. Зэгорэм цум ищыIакIэ зэрэхь-
ылъэр, IофымкIэ къыныгъошхо зэрэ-
тельыр иблэгъэ щыдым филогагъ. Адрэм,
бэрэ емыгупшысэу, къыриIожыгъ:

— О, сикъош, пчыхъашъхъэ усы-
маджэу зыкъэшI, мэкъуи умышхы. ПшIэ-
хэнэп, уилофшIэн къыпфагъэпсынIкIэнкIи
хьун.

Цур, ышъхъэ ыгъэсысызэ, зэхихыгъэм
къызэгъыгъ. ЯтIонэрэ мафэм цум

2015-р — псауныгъэм, гушIогъуабэм яилъэсэу орэхъу!

КIэлэцIыкIухэр! 2015-рз ИлъэсыкIэр
пчъэу Iут. Тыгъгъазэм и 31-м,
чэщым, сыхъатыр 12-м, ар хэти ти-
унэмэ къарыхъашт. ИлъэсыкIэ мэфэ-
кIым хэти ишъыпкъэу зыфигъэхъа-
зырыгъ. Унагъо пэпчъ иIанэ мы-
хъамелэ дэгъу IашIухэмкIэ еушъэ,
илъэсыкIэм зэрэфэчэфхэр ащкIэ
кIагъэтхы. Ини, цыкIуи афэлъэкIы-
рэр мэфэкIым пагъохы.

Тихэгъэгущхоу Урысыем ыкIи ти
Адыгэ Республикэ етIупщыгъэу,
альэкI къатемынэу мэфэкIым зы-
фагъэхъазырыгъ. Елкэ шхьонтIэ
лъэгэшхохэр Москви, къэлэшхоми,
хэгъэгум адрэ ичIыпIэ пстэумэ
афэдэу ти Мыекъуапи пшъхъапэу
ащызэIуахыгъэх. Ахэм апылъ джэ-
голъэ шIэт зэфэшъхъафыбэм нэр
пIапахы.

Илъэсэу икIырэр тиреспубликэкIэ
къэкIоплэшумэ яилъэсыгъ. Адыгэ Рес-
публикэм и Правительствэ ыкIи и
Лышъхъэу ТхьакIушынэ Аслъан, къэ-
ралыгъо программэхэр щытхъу хэльэу
агъэцакIэзэ, сабыигъор кIэрэкIэным,

гупсэфыным, унагъор пытэным, ныб-
жыкIэхэм щыIэныгъэ гухэльхэр пхы-
рашынхэмкIэ ящыкIэгъэ IэпыIэгухэр
арагъэгъотынхэ альэкIыгъ.

Мы аужырэ илъэситIум хэпшыкIэу
кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм, джэгупIэ-
зыгъэлсэфыпIэхэм япчъагъэ хагъэ-
хъуагъ.

Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъор пIомэ,
ар тиреспубликэ сыдигъуи дахэу зэ-
хъагъэ щэхъу ыкIи тынчэу щэкIо.
КIэлэцIыкIухэр, ныбжыкIэхэр ренэу
нэплъэгъум итых. Ахэм псауныгъэ
яIэмэ, шIэныгъэ агъотымэ, къэра-
лыгъор зэрагъэаищтыр хэткIи нафэ.
Унагъоми лъэшэу ыIапсэ зэрэпы-
тэщтым анаIэ тет. Къэралыгъор, уна-
гъор, еджапIэр зэготхэу, зэдэлэжхэзэ
цIыфыкIэм ипIун, обществэм изэ-
дэштэныгъэ Iофышхо дашIэ, цIыфыгъэр
аухъумэ.

2015-рз ИлъэсыкIэр псауныгъэ,
хэхъоныгъэ, гушIогъо ыкIи мамыр
къэкIоплэ ин тфэхъунэу, ИлъэсыкIэ
мафэ, хьар тытехъанэу тельэу!



Зы мэфэ благъэ Рассказ

КIэлэцIыкIу пстэури ашIуабэ шIэу
ИлъэсыкIэм, Лыжь ЩтыргъукIым, Осыф
пшъашъэм ыкIи мэфэкI шлухъафтыныбэм
яжэх.

Ауми хэти зыдымышIэжъэу анахь
зажэу зыгъэгущуапэрэр осыр ары.
Уиными осы фыжыбзэ дахэр алы-
рэгъу фэшIэу чIым тельэу зыплъэгъурэм
пщиз пхэхъоба!

Дэнэф цыкIур «кулы-сылы» ыIоу,
инанэ дисэу, дахэу ышъхъэ ыгъэд-
жэгущтыгъэ. Ау унэр зэу шIункIыбзэ
къызэрэхъугъэм сабыим гу Iытагъ.
Анахь иным фэдэу, псынIкIэу ипхъэн-
тIэкIу цыкIу ыхьы, шъхъаныгъупчъ-
эм Iууцагъ. Ылъэгъурэр гъэшIэгъоны:
чэщ къэхъурэм фэдэу зэкIэ шIункIыбз.
— Нэнэдышъ! — еджэ пшъэшъэжыер
янэжъ. — Мами, папи къэмыкIожыхэзэ
тычъежышъта? — еупчIы.

Хъурэм гу Iытагъэу Мерэм сабы-
им гурегъало: «Хъау, сипшъэшъэ цыкIу,
чэщ Iоф щыIэп, къещхышт е къэсышт.
Боу хъарзынагъэм ос къэбзэ фыжыб-
зэм чIыр къыфэпагъэмэ. КIымафэр
къэзыгъэшъуашIорэр осыр арыба!» —
ыIозэ илофхэм ауж ихъажыгъ.

Дэнэф цыкIур шъхъангъупчъэм зэ-
рэлут. Плъэмэ къыритIупщыгъэу ошх-
ос зэхэтыр къелъэсы. Джащыгъум
сабыим зыфэщыIагъэп. Илъэси 4 нахь
зымыныбжыым сьд фишIэна зыпфэ-
пэнышъ, унэм уикIын фаеми, зэрэлэпцIэ-
лэпцIэ цыкIоу илъэтыгъ.

ЫшIуабэ шIэу, ыIэ цыкIухэр щэ-
игъэ-укыгъэгъэхэу пчъэлупэм Iууцагъ.
Ары, къэсы. Мары быбатэхэзэ къе-
тэкъохых осыцэ фыжъхэр. Дэнэф дунайр
идунай: бэу, бэу жьогъо-осхэр ыIыгъхэу
унэм кыхъажышъта марышъ!

Мерэм макъи-лъакъи къызпымыIу-
кIырэ сабыим ышIэрэр ымышIэу къы-
зызэлпэкIым, зэрильэтыгъэм гу Iы-
тагъ. Нэнэжыр гүмэкIэу псынIкIэу унэм
къыкIыгъ.

Нэлэ-Iэрэм ое-осыр кIодыжыгъэ. Дэ-
нэф ыIэгу цыкIухэм къарысэгъэ осыцэ
къаумэри жьужыгъагъэ. Сабыир къып-
хъуати, унэм къырихъажыгъ.

— А, си Кулац, чыIэм ащ фэдэу
замыфапэу хэхъа, сымаджэ охъу-
ри, — ыIозэ эпибэуахъагъ.

Ау Дэнэф зи зэхихыжышътыгъэп ыкIи
шIоIофыгъэп.

— Сиос жьуагъохэр тыдэ хъугъэ-
ха, нан? — ыIуи гыныр къыхидзагъ.
Нэнэдышъ ар пытэу зэриубытылIи,
ыгъэдэлугъ.

— Осыр мэкъуба, сицIыкIу, жьу-
жыгъэ. УмыгүмэкI, о упсаумэ боу
жьогъо дэхабэ щыIэныгъэм къыуипэ-
сышт.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Щыдымрэ цумрэ Пшыс

зэшIосэу, мэкъоу ратыгъэри ымыш-
хыгъэу, лыжьым ылъэгъугъ. Ащ
ыгъэгүмэкIэу цур Iэщым къыдинагъ.
Мафэм IофшIэнэу щыIэр зэкIэ щы-
дым ыпшъэ дэкIыгъ. Пчыхъэм пшыгъэу
Iэщым зыдэхъажыым, цур къеупчIыгъ:

— Сикъош, сьдэу уилофхэр щыт-
ха? Сьдэуи укъепэгъогъохыра?

— Тхъауегъэлсэу, силофхэри дэгъух.
Ау непэ зэхэхыгъэм сигъэнэшхъэ-
игъ. «Цур ауштэу джыри мэфэ заулэ
сымэджэщтымэ, — ыIуагъ тызыем, —
нахь оды мыхъузэ укIыжыгъэн фае».

Цур зэхихыгъэм къыгъэщтагъ, а пчы-
хъэ шъыпкъэм зэрильэкIэу мэкъур
ышхы хъужыгъэ. МэкъумэщышIэм ар
зельэгъум, гушIуагъэ.

— Iофэп хъужыгъэмэ!
КъыкIэлъыкIорэ мафэм щыдыр Iэщым

къыдэнагъ, цу тхъамыкIэм IофшIэныр
ригъэжъэжыгъ.

Ары шьуIуа адыгэхэм
«ишIыкIэ зымышIэ-
рэм, ыбгъу ре-
шъу» языгъэIуа-
гъэр...

Хъор-шэрыгъэм,
бзэгум, пцIым афэка-
игъэу щыIэр бэба, зи-
мылажьэм
(тхъэм нахь
ымышIэу)
лажьэр
тырагъа-
фэу.



Къоджэхь - къоджэшххэр

Бгыкунчъэ ун.

(Уашъо).

Апсыжъ ныкIо тиунашъхъэ тель.

(Мазэ).

Пчэн шъхъапэф, хэгъэгу фар.

(Осы).

МашIоми ыстырэп, псыми чIэ-
бырэп.

(Мылы).

Типчъэлүшъхъэ чэт фыжъ
цыкIу тес.

(Осы).

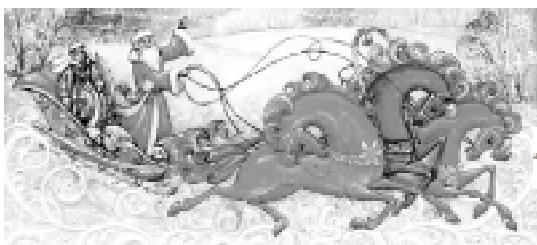


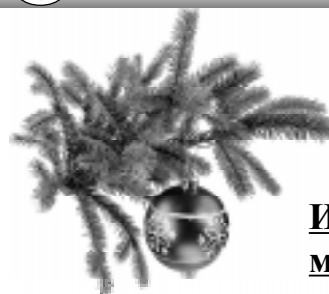
Идэ-одэнчъ, псым лъэмыджъ
тезыльхъ?

(Мылы).



АпырапIын, чэубжъэпын. (Осы).





ИлъэсыкIэм тельытэгъэ
мурадхэр

Народнэ артистхэм я Союз зэхащэ

Урысыем инароднэ артистэу Кукэнэ Муратэ илъэсэу икIырэр дгъэклотэжьызэ, гуцылэгъу тыфэхъугъ. Тихэгъэгу и Президентэу Владимир Путиным культурэм и Илъэс кырилоллагъэм артист цIэрылор егъэгумэкIы.



— Культурэм мэхъанэу илэр Президентым дэгъоу кырилотыкIыгъ, — ело Кукэнэ Муратэ. — ТапэкIэ лoф тшIэнымкIэ пшэ-рыльэу зыфэтшIын фаехэм лупкIэу ягугъу кышIыгъ. Культурэм пылъ цыфыр плэтын, бгъэлэплэн зэрэфаер Владимир Путиным кыыхигъэщыгъ. Кавказым щыпсэурэ лэпкхэм шэн-хэбзэ дахэу ахэлхэр нахышIоу цыфхэм алыгъэлэсыгъэнхэм имэхъани Президентым хигъэунафыкIыгъ.

Кукэнэ Мурат зерилытерэмкIэ, артист цIэрылорхэр хэгъэгум ищылакIэ нахъ чанэу хэлэжьэнхэ фае. «Урысыем инароднэ артистхэм я Союз» зыфилорэр

Кыблэ шIолъырымрэ Темыр Кавказымрэ ащызэхашэныр М. Куканэм игъоу елпытэ. Культурэ ин лэпкхэм алэжьыгъ. Бзэр, шэн-хабзэр, тарихыр нахъ дэгъоу цыфхэм зэрагъэшIэнхэм, лIэужхэр зэпхыгъэнхэм, фэшъхъаф лoфыгъохэм народнэ артистхэм я Союз пылбыхт.

Союзым и Гупчэ Мыекъуапэ щылэмэ нахышIукIэ М. Куканэм елпытэ. Урысыем инароднэ артистхэм къаджэ кыгоу-цонхэу.

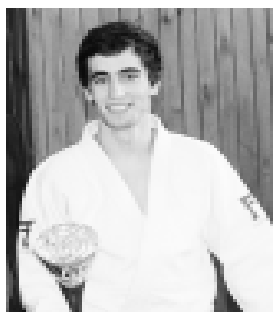
ИлъэсыкIэу кыххэрэм игухэлъышIухэр щылэныгъэм щыпхырищынхэу Кукэнэ Муратэ фэтэлэ.

Сурэтым итыр: **Кукэнэ Мурат.**

Тиспортсмен анахъ дэгъухэр

Азэма ихэушъхъафыкIыгъэ Кубок

Адыгэ къралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ и Институт зэлухыгъэ зэнэкьокъу щыкIуагъ. Тибэнаклохэм дзюдомкIэ яухъазырыныгъэ ауплэкIугъ.



Институтым щеджэхэрэр яклэ-лэегъаджэхэм, студентхэм апашъхэ щыбанэхэ зыхъукIэ, ялэ-пэлэсэныгъэ уасэу кыфашышIым егъэгумэкIы. Теклоныгъэр кыдэ-зыхышIыр язэрэмыгъашIэу клалэхэр яшъыпкIэу зэнэкьокъугъэх. Дэху Азэма ащкIэ щысэшIу кыгъэлъэгъуагъ. Килограмм 60-м нэс къэзыщэчырэмэ ар алырэгъум ащылукIагъ, гугъэплэ-шхо аримытэу бэнэгъухэр къашIуихыгъэх.

Фэлапшъэ Астемир, кг 66-рэ, Лафышъэ Ислъам, кг 73-рэ, Ингушев Владимир, кг 81-рэ, Хъакурынэ Хъазрэт, кг 81-м кьеху, алэрэ чыплэхэр кыдакыгъэх. Институтым идиректорэу Бгъошэ Айдемыр хагъэунафыкIырэ чыплэхэр кыдэзыхыгъэмэ афэгу-

шIуагъ, нэпэеплэ шIухъафтынхэр афишIыгъэх.

Илъэсэу дгъэклотэжьырым илэ-пэлэсэныгъэ нахъ хэзыгъэхъуагъэмэ ащыц Дэху Азэма. Хэгъэгум изэнэкьокъухэм, турнирхэм медальхэр къащыхыгъэх, Адыгеим испортсмен анахъ дэгъухэу кыыхахыгъэхэм ащыц. Дэху Бислъанрэ Нэпсэу Бислъанрэ ащ итренирех.

А. Бгъуашэм иунашъокIэ хэушъхъафыкIыгъэ Кубок Дэху Азэма фагъэшъошагъ, шIоу щылэр кыдэхъунэу фэлъэуагъэх.

— Тхъаегъэпсэху лъытэныгъэ кысфэзышIыгъэхэр, — кытылуагъ А. Дэхум. — ИлъэсыкIэм симедальхэм ахэзгъэхъоным сыпылбыхт.

Сурэтым итыр: **Дэху Азэма.**

Культурэм и Илъэсрэ гукIэгъумрэ

Чэужъхэм яунагъо афэраз

Чэужъхэм яунагъоу Шынджые щыпсэурэм 2014-рэ илъэсым гукIэгъуабэ зэпичыгъ. Мэдинэ ыкьоу Рустам хыльэу зэрэсымаджэм фэшI Москва кыщелазэх.

Унагъом мылькукIэ, зэхэщэн лoфыгъохэмкIэ лэпылэгъу фэхъугъэр макIэп. Культурэм илофышIэхэр зэхэхъэх, концертышхо Яблоневскэ кыщатыгъ. Нэчэс Анжеликэ, Кукэнэ Муратэ, Быштэкьо Азэма, Дзыбэ Мыхъамэт, нэмыкI артистхэр, оредылохэр пчыхъэзэхэхэм хэлэжьагъэх, ахыщэу кыыхахыгъэр Р. Чэужым иунагъо фатIупшыгъ.

Сымаджэм сабытIу ил. Ахэр

Москва клонхэм, ятэ зэрагъэлъэгъуным фэшI ахыщэу ящыкIэгъэщтыр Тэхъутэмыкьое районым иадминистрация ипашэу Шхъэлэхэо Измэт къаритыгъ.

— ИлъэсыкIэу кыххэрэм гушIуагъор кышъобэкIэу шъуцылэнэу тышъуфэлъало, лэпылэгъу шъукъызэрэфэхъурэр егъаши тшыгъупшэщтэп, — кытылуагъ Чэужъхэм яунагъорэ ялахыла-хэмрэ.

Спортымрэ шIэжьымрэ

Зэлэпкьэгъухэм ягухэлъышIухэр

Санкт-Петербург самбэмкIэ изэлухыгъэ зэнэкьокъу спортымкIэ мастерхэу зыныбжэ илъэс 35-м кьехъугъэхэр хэлэжьагъэх. Адыгэ Республикэм икIыгъэ бэнаклохэм медальхэр кыдакыгъэх, тильэпкьэгъухэу кьалэм дэхэм аIуклагъэх, Адыгэ Хасэм щылагъэх.

Хъэшхуанэкьо Айвар килограмм 62-м нэс къэзыщэчырэмэ ябэныгъ. ЗэлукIэгъуиплIыр къашIуихы, апэрэ чыплэр кыфагъэшъошагъ.

ЦыкIу Эдуард, кг 100, апэрэ чыплэр кыфагъэшъошагъ. Къуекъо Аслъан, кг 62-рэ, илъэс 60-м кьеху зыныбжэмэ ябэни, купым теклоныгъэр кыщыхыгъ. Хъабэху Адам, кг 74-рэ, ятлонэрэ чыплэр кыдихыгъ. Ащ шъобж кызэрэтырацагъэм пае кымыгъанэу ухъазырыныгъэ дэгъу кыгъэлъэгъуагъ, игуетыныгъэ зэхэщаклохэм кыыхагъэщыгъ.

Къуекъо Аслъан, Хъабэху Адам, Хъэшхуанэкьо Айвар кызэрэталуагъэу, Ленинград хэкум кыщальэгъугъэр, зэлукIэгъоу зыхэлэжьагъэхэр егъаши ащыгъупшэщтхэп. Адыгеим икIыгъэ бэнаклохэм ягъусагъэх Урысыем изаслуженнэ тренерэу Хъэпэе Асхъадрэ Адыгеим изаслуженнэ тренерэу КIыкI Ахъмэдрэ. Тибэнаклохэр зэнэкьокъухэм афэгъэхъазырыгъэнхэмкIэ нэбгыритIуми лoфыгъуабэ агъэцкIагъ.

Хэгъэгу зоошхом илъэхъан Ленинград икьэухъумэн Адыгеим щышхэр хэлэжьагъэх. Лыхъужыныгъэ зэрэхъэзэ тильэпкьэгъу нэбгыри 100-м кьеху Ленинград щыфэхыгъ. ШIэжэ саугъэтэу къа-

лэм шагъэуцугъэм цыф лэпкьэ зэфэшъхъафхэр яшъхъафитныгъэ фэзаохэзэ апсэ зэрагъэтыллыгъэр кьегъэлъагъо.

Хъамхуэкьо зэххэу Бислъанрэ Аслъанрэ Адыгеим икIыгъэхэ спортсменхэм кьалыпплагъэх, зэхэщэн лoфыгъуабэ агъэцкIагъ. ТидзэкIолIхэу фэхыгъэхэм ясаугъэт игъэпсын Р. Нэхаир зэрэхэлэжьагъэр Хъамхуэкьо зэххэм кьалотагъ. Спортым иветеранхэр лэпылэгъу зэфэхъужыныгъэм фэшI куп зэхашагъ. СамбэмкIэ фондэу ар плытэ хъущт. Хъамхуэкьо Бислъан иунэе сомэ мин 30 фондым кыритыгъ.

Адыгеим икIыгъэхэ бэнаклохэу, тренерхэу Санкт-Петербург щылагъэхэм Хъабэху Аскэр мылькукIэ, зэхэщэн лoфыгъохэмкIэ лэпылэгъу къафэхъугъ.

— 2015-рэ илъэсым игъэкло-тыгъэу хэдгъэунафыкIышIтхэм ащыц Хэгъэгу зоошхом Теклоныгъэр кызыщыдахыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхъурэр, — кытылуагъ Къуекъо Аслъан. — Ленинград хэкум кыщыплээгъугъэм гупшысэ макIэп тигъэшIыгъэр. Адыгэ Республикэм патриотическэ плуныгъэм фэгъэхыгъэ лoфыгъохэр нахыбэрэ щызэхэтхэнхэ тимур-рад. НыбжыкIэхэм шIэжьэу ялэм зыкьедгъэлэтыщт.

Зэхэзышагъэр
ыкIи кыдэзы-
гъэклIырэр:

Адыгэ Республи-
кэм лъэпкь
лофхэмкIэ, лэклIыб
къралхэм ащы-
псэурэ тильэп-
кьэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар
жъугъэм иамал-
хэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскэр, 236

Редакциер
зыхъышIэр:
385000,

кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхъаIэм
иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжэ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын лoфхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
лэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлары-
шIанI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи

пчыагъэр

4046

Индексхэр

52161

52162

Зак. 3295

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор

шъхъалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхъаIэм
иапэрэ гуадзэр

МэщIэкьо
Саид

Редактор шъхъаIэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыжэ
зыхырэ
секретары
Хъурмэ Хъусен